

Франсуа
Ларуел

**Не-стандарден
Марксизам:
Квантно-теоретски
приод¹**

François
Laruelle

**Non-Standard
Marxism:
A Quantum Theory
Approach¹**

Биографска белешка

Франсуа Ларуел (François Laruelle) (роден на 22 август 1937) е француски филозоф, поранешен професор на Collège international de philosophie и на Универзитетот на Париз X: Nanterre. Ларуел твори уште од раните 1970ти и зад себе има околу 20 наслови. Тој произлегува од École normale supérieure, и е познат по развивањето на науката за филозофијата што ја нарекува не-филозофија. Тој моментално управува со меѓународна организација посветена на промоција на каузата на не-филозофијата - Organisation Non-Philosophique Internationale.

Не знам колку кратко, но ќе се потрудам во неколку минути да ја претставам новата хипотеза, која што се однесува на Марксизмот, повторно. Ова е интервенција во нон-марксизмот која што веќе е правец сам по себе. Оваа моја најнова интервенција се должи на тоа што ја внесува квантната теорија во мојата работа, вклучително и во работата со Маркс. Секогаш имаме Маркс со Кант, Маркс со Хегел,

¹ Транскрипција од предавање одржано на 27 јуни 2015 во рамките на „Школата за политика и критика 2015“ организирана од ИОХН-С со поддршка од Фондацијата Роза Луксембург – Југоисточна Европа. Преведено на англиски од транскриптот базиран на консекутивниот усен превод од француски на македонски од Катерина Колозова.

Bionote

François Laruelle (born 22 August 1937) is a French philosopher, formerly of the Collège international de philosophie and the University of Paris X: Nanterre. Laruelle has been publishing since the early 1970s and now has around twenty book-length titles to his name. Alumnus of the École normale supérieure, Laruelle is notable for developing a science of philosophy that he calls non-philosophy. He currently directs an international organisation dedicated to furthering the cause of non-philosophy, the Organisation Non-Philosophique Internationale.

I do not know how briefly, but I shall nevertheless try to take a few minutes to present my new hypothesis which, once again, concerns Marxism. It is an intervention in non-Marxism, which is already a course in itself. This latest intervention of mine in fact introduces quantum theory in my work, including my work on Marx. There is always Marx with Kant, Marx with Hegel, Marx with X, Marx with Y. That is the history of Marxism. We do not have Marx without these additional philosophers.

¹ Transcription of a lecture given on 27 June 2015, within the framework of “The School of Politics and Critique 2015” organized by ISSHS with the support of Rosa Luxemburg Foundation-Southeast Europe. Translated into English from the transcript based on the consecutive oral interpretation from French into Macedonian by Katerina Kolozova.

Маркс со икс, Маркс со ипсилон. Тоа е историјата на марксизмот. Немаме Маркс без оние плус филозофи. Мојата теза е дека Маркс во комбинација со Планк е веќе нешто сосема друго. Планк го означува почетокот на новата физика, која не е Њутновска. Интервенцијата на квантната механика во марксизмот ќе смени многу перспективи бидејќи, покрај другите работи, таа ќе ја воведи идејата за нестабилен настан. Според мене, јадрото на марксизмот кај Маркс е фузија на филозофија и наука. Е сега, очигледно сè зависи од тоа што човек подразбира под наука и каква фузија зема предвид.

Се работи за следново: да се воведи во марксистичката аргументација модел на размислување кој е научен и кој, со тоа, го ограничува местото на филозофијата во марксизмот без да ја потисне и истисне и со тоа претставува нови перспективи за употребата на Марксизмот. За мене, марксизмот секогаш бил прашање на употреба - што да се прави со марксизмот? Така што мојата централна теза е дека марксизмот претставува фузија на филозофија и наука. Очигледно дека филозофијата таму е Хегелова, а науката е Њутнова. Но, ќе пробаме да ги видиме работите и на поинаков начин. Дали ќе ја внесеме квантната механика онаква каква што произлегува откај физичарите? Не, ние не сме физичари. Не работиме во физичарска лабораторија. Сепак, нашата лабораторија е, , онаа на филозофијата. Ќе ја користиме квантната физика, тоест квантната теорија. Бидејќи нема да извршуваме мерење и слично како во физиката, ќе ја користиме како модел на мисла. Тоа е еден лежерен модел во однос на реалната физика. Значи, се зема типот на експликација кој што постои главно во квантната теорија, но не самата квантна теорија како наука. Така, ова можеме да го наречеме и квантен марксизам. Повеќе станува збор за квантификација или квантумизација на марксизмот.

My thesis is that Marx combined with Planck is something entirely different. Planck marks the beginning of new physics, which is not Newtonian. The intervention of quantum mechanics in Marxism will change many perspectives since, among other things, it will introduce the idea of an unstable event. In my opinion, the core of Marxism in Marx is a fusion of philosophy and science. Now, obviously, everything depends on what one perceives as science and what kind of fusion one has in mind.

It is about introducing a model of thinking in Marxist argumentation which is scientific and which thereby limits the place of philosophy in Marxism, but without suppressing or ousting it, and which offers new perspectives for the application of Marxism. In my view, Marxism has always been a matter of application – what is to be done with Marxism? So, my central thesis is that Marxism is a fusion of philosophy and science. Obviously, the philosophy there is Hegelian, and the science is Newtonian. Yet, we will try to look at things in a different way. Shall we introduce quantum mechanics such as it comes to us from the physicists? No, we are not physicists. We do not operate in a physics laboratory. Well, our laboratory is, after all, that of philosophy. We shall use quantum physics – that is to say, the quantum theory. Since we will not take any measurements or suchlike things as it is done in physics, we shall use it as a model of thinking. It is a rather relaxed model compared to real physics. So, what is appropriated here is the type of explication that exists chiefly in quantum theory, but not the quantum theory as science itself. Hence, we could also call this Quantum Marxism. It is rather more than quantification or quantumisation of Marxism.

What interests us is, therefore, that there is a fusion at the root of Marxism between philosophy and science. Fusion has an equivalent in quantum theory. It is the

Она што нè интересира е, значи, дека во коренот на марксизмот станува збор за фузија меѓу филозофија и наука. Во квантната теорија има еквивалент на фузијата. Тој е поимот на суперпозиција. Според тоа, можеме да донесеме одлука дека во марксизмот воспоставува суперпозиција на филозофскиот модел и научниот модел. Суперпозиција значи следново: не треба да се сфати директно и банално, тоа е концепт кој што произлегува од физиката. Имено, се подразбира на ист начин како што се подразбира движењето на брановите во физиката. Два брана, дури и најмалите бранчиња на езерото, може да интерферираат, да пенетрираат еден во друг и со тоа да произведат трет бран, кој ќе биде различен од првите два. Е, токму овој *трет* бран се вика состојба на суперпозиција.

Сега може да ми кажете: ова нема никаква врска со марксизмот! Можеби ни со филозофијата и покрај тоа што имало многу бранови во филозофијата од Ниче па наваму. Треба да го разбереме следново: квантниот модел е векторски модел. Не работиме со нештата онака како што се дефинирани семантички. Наместо различните поими поставуваме вектори кои што се ангажирани на поинаков начин. Векторите ќе ни помогнат да ги разбереме состојбите на суперпозиција. Треба да се разбере дека науката поточно квантната наука и филозофијата се два система на вектори кои се надополнуваат еден со друг за да произведат една суперпозиционирана состојба. Дали некој од вас знае малку квантна механика? Квантната механика е совршено револуционерна до точка која што не можете ни да ја замислите! Тоа е една теорија кајшто се применува историја, каде што се третираат револуционерните настани како минливи. Ваквиот однос кон револуционерните настани дава можност за мноштво луѓе да дејствуваат како револуционери.

notion of superposition. Accordingly, we can decide that superposition arises in Marxism from the philosophical and scientific models. Here is what superposition signifies: it is not to be taken literally or banally; it is a concept that arises from physics. Namely, it is understood in the same way that the motion of waves is understood in physics. Two waves, even the smallest ones on the lake, can interfere, penetrate each other and thereby produce a third wave, which will be different from the initial two. Now, this *third* wave is what is called a superposed state.

Now, you may say: This has nothing to do with Marxism! Perhaps not even with philosophy, though there have been many waves in philosophy since Nietzsche to this day. One thing we need to understand, however: the quantum model is a vector model. We do not deal with things as they are defined in semantic terms. Instead of the various notions we put vectors that are engaged in a different way. Vectors will help us understand the superposed states. It should be understood that science – or quantum science, to be accurate – and philosophy are two systems of vectors which supplement each other so as to produce a superposed state. Does anybody here know a thing or two about quantum mechanics? Why, quantum mechanics is perfectly revolutionary to a degree that is almost hard to imagine! It is a theory which applies history where revolutionary events are treated as transient. Such an attitude towards revolutionary events provides opportunities for multitudes of people to act as revolutionaries.

Let us, however, return to the idea that philosophy and science must superpose each other. This is quite different from what is said in history of philosophy when people tell you “This is philosophy of science.” So, what we have here is not philosophy of science, but the superposition of science and philosophy. Therefore, what I call non-

Значи да се вратиме на тоа дека филозофијата и науката мора да се суперпонираат. Ова е многу различно од она што се кажува во историјата на филозофијата, кога ќе ви кажат „ова е филозофија на науката.“ Значи, тука не се работи за филозофија на науката туку за суперпозиција меѓу науката и филозофијата. Значи, тоа што јас го нарекувам не-марксизам е состојба на суперпозиција каде постои марксизам во форма на филозофија и квантна механика. Сега тоа што е тешко да се разбере е дека квантната механика е додадена на филозофијата. Тоа додавање не треба да се разбере од гледна точка на филозофија затоа што тоа ќе не врати назад. Пак би се вратиле на филозофски Марксизам. Идејата е да се ослободи Марксизмот од филозофијата. Всушност, оваа суперпозиција би се правела од гледна точка на квантната механика. Ова е првиот дел, базичниот аксиом. Може да се каже, со еден постар речник, дека суперпозицијата на филозофијата е квантната теорија, дека одлучува за *factum*-от, за фактот и даденоста. Тоа го исцртува хоризонтот, општиот хоризонт на науката за историјата. Тоа значи дека историскиот материјализам (не дијалектички туку историски материјализам) треба да се разбере како состојба на суперпозиција. Значи, не во рамки на филозофија туку суперпозиција по себе на историски, а не дијалектички материјализам. Тоа би била првата голема аксиома.

Сега да преминеме на она што марксистите, или некои марксисти, го викаат дијалектички материјализам. Знаете дека историскиот материјализам означува нешто дури и кај Сталин, претставува посебна наука, наука за историјата. Дијалектичкиот материјализам, пак, од друга страна е еден вид на општост. Ќе ги пресвртиме двата материјализми. Историскиот материјализам, тоа веќе не е посебна наука за историјата, тоа е наука за сите настани во човештвото кои што очигледно се историски што не е исто

Marxism is a superposed state where there is Marxism in the form of philosophy and quantum mechanics. Now, what is difficult to understand is that quantum mechanics is added to philosophy. This addition is not to be understood from the perspective of philosophy because that would take us backwards. We would go back to philosophical Marxism. The idea is to set Marxism free from philosophy. In fact, this superposition would be made from the perspective of quantum mechanics. This is the first part, the basic axiom. You could say, using an earlier vocabulary, that the superposition of philosophy is the quantum theory; that it decides on the factum, on the fact and on the givens. This draws the horizon, the general horizon of the science of history. This means that historical materialism (not the dialectical one, but historical materialism) should be understood as a superposed state. That is to say, not within the frames of philosophy, but superposition in itself of historical materialism rather than of dialectical materialism. This would be the first chief axiom.

Let us now move on to that which the Marxists, or some Marxists rather, call dialectical materialism. You know that historical materialism signifies something even for Stalin, it constitutes a separate science, a science of history. Dialectical materialism, on the other hand, is a kind of generality. We will reverse both materialisms. Historical materialism is no longer a separate science of history, it is a science of all the events throughout humanity which are obviously historical, but which are not synonymous with history, and it covers all kinds of human experience. We will assign dialectical materialism another equivalent. You know the concept of the quantum. In physics, a quantum is the minimum quantity of energy multiplied by Time. Now, we need to ask ourselves the following question: Is there in history an equivalent of the quantum? Minimum energy multiplied by Time? Is there any such minimum

со историја и ги покрива сите видови на човечки искуства. На дијалектичкиот материјализам ќе му даде друг еквивалент. Го знаете концептот на квантот. Во физиката, квантот е минималниот квантитет енергија помножена со времето. Сега, треба да се запрашаме: дали во историјата има еквивалент на квантот? Минимална енергија помножена со време? Дали има не таков настан, туку минимална елементарна акција која претставува раѓање или можност за поинаква наука за историјата. Еквивалентот во нашата проблематика е класната борба. Претпоставувам дека правите разлика помеѓу борба на класите и класната борба. Борбата на класите е „тие и тие класи влегуваат во некаква борба.“ Тоа е површен социјален феномен додека класната борба е многу порешителна и подлабока, затоа што таа ја означува суштината на борбата, општо земено. Не знам дали вие меѓу вас ја правите оваа разлика. Едното е социолошка категорија, на пример, буржоаски филозофи и социолози оперираат со терминот *борба на класи*, а другото, револуционерната логика би била *класната борба* којашто по дефиниција е револуционерна. Значи, го бараме квантот кој што ќе направи дека можна е една квантна теорија.

Во доменот на историјата и марксизмот, еквивалентот на квантниот ефект на Зенон и пак ќе кажам, не физички, туку формално - е класната борба. Квантот е класната борба. Затоа што класната борба нужно става во игра две димензии, и таа ги става тие два аспекта во однос на борба, не нужна контрадикција, но борба. Кај Маркс е прилично јасно зошто има историја. Затоа што има класна борба, а не борба на овде-онде класи. Тоа не е буквално квант туку минималната суштина за да има историја. Таа класна борба, за неа може да се каже дека општо земено ги става во однос она што во модерното општество се нарекува буржоазија и пролетаријат. Значи, во осно-

basic action, not an event, which constitutes the birth or a potential for a different science of history? The equivalent in our problem area is class struggle. I assume that you distinguish between a struggle of the classes and class struggle. A struggle of the classes means “such and such classes engage in some kind of struggle.” That is a superficial social phenomenon, whereas class struggle is much more decisive and profound, for it signifies the essence of struggle, generally speaking. I do not know whether you here make this distinction. One is a sociological category; for example, bourgeois philosophers and sociologists operate with the term *struggle of classes*, whereas the other, in revolutionary logic, would be *class struggle*, which, by definition, is revolutionary. So, we are looking for the quantum that would make a quantum theory possible.

In the realm of history and Marxism, the equivalent of the quantum Zeno effect – and let me say once again, not in terms of physics, but formally – is class struggle. The quantum is class struggle. Because class struggle necessarily brings into play two dimensions, and it puts these two aspects in relation to struggle – not necessarily a contradiction, but struggle nevertheless. It is quite clear why there is history in Marx. It is because there is class struggle, and not a struggle of some classes here and there. It is not literally a quantum, but the minimum essence required so that there could be history. This class struggle can be said to generally put in a relationship those things which modern society calls the bourgeoisie and the proletariat. So, on these grounds, it is a struggle between the bourgeoisie and the proletariat: two basic categories rather than a multitude of concepts. It should be made very clear that the essential thing for these two poles, for their relationship, is battle, or struggle. Everything else that unfolds around the bourgeoisie and its means of struggle, as well as around the proletariat, is a struggle of classes and would constitute a different

ва, тоа е битка меѓу буржоазијата и пролетаријатот: две основни категории, а не мноштво концепти. Треба да е многу јасно дека за овие два пола, за нивниот однос суштинска е битката, борбата. Сè друго што се развива околу буржоазијата и нивните средства на борба, исто и околу пролетаријатот е борба на класи, и тоа би било друг концепт. Ако ја разбереме квантно-класната борба, тоа го дава следново: буржоазијата и пролетаријатот. Пролетаријатот и буржоазијата не се еднакви. Битката на буржоазијата против пролетаријатот не е еднаква на битката или на отпорот на пролетаријатот против буржоазијата. Не може да се постигне еднаквост. Би рекле: па добро, тоа е очигледно, има буржоазија која владее и пролетаријат кој што е доминиран и мора да дава отпор. Но, ако погледнеме од аспект на квантната теорија, всушност ова е уште подлабоко прашање отколку што се чини на прв поглед.

Поентата е дека во историјата има асиметрија или дисиметрија која е основна. Историјата се темели на асиметрија или дисиметрија. Двете битки не можат да се постават во однос на равенство. Тоа е како да се каже „непријателите се дефинитивно непријатели,“ без преод, без синдикализам. Тоа би била мртва битка на претпоставени еднакви непријатели. Тоа е всушност единствената битка што може да одлучи дека може да има историја на универзумот, историјата воопшто. Текот на времето станува историско, значи има разлика помеѓу течење на време и историја. Револуционерната поставеност на асиметријата, асиметријата на сите односи на буржоазија и пролетаријат, на потчинет и потчинувач, таа прави текот на времето да добие историска димензија. Значи текот на времето во универзумот да стане историја. Е, тоа што се случува потоа е прилично енигматично и комплицирано бидејќи

concept. If we understand the quantum class struggle, this is what it yields: the bourgeoisie and the proletariat. The proletariat and the bourgeoisie are not equal. The struggle of the bourgeoisie against the proletariat is not equal to the proletariat's struggle or resistance against the bourgeoisie. Equality cannot be achieved. Well, that is obvious, one might say; there is the bourgeoisie that rules and there is the proletariat that is dominated and that must offer resistance. But if we look at it from the perspective of quantum theory, this is actually an even profounder question than it may have seemed at first.

The point is that in history there is asymmetry or dissymmetry, and this is fundamental. History is grounded upon asymmetry or dissymmetry. One cannot make an equation between the two battles. It would be the same as saying “enemies are definitely enemies,” without transition, without syndicalism. It would be a deadlock of presumed equal enemies, an impasse. It is actually the only battle that may decide that there may be a history of the universe, history in general. The flow of time becomes historical, so there is a difference between the flow of time and history. The revolutionary position of asymmetry, the asymmetry of all bourgeoisie and proletariat relations, oppressed and oppressor relations, is what makes the flow of time acquire a historical dimension; that is, what makes the flow of time in the universe become history. Now, what happens afterwards is rather enigmatic and complicated because during the course of that struggle, or battle, either the proletariat or the bourgeoisie will help one of the two possibilities to emerge, which was contained in the initial superposed state. So, in that superposed state between history, philosophy, and science is the potentiality; that is where the potentiality of a multitude of outcomes was, outcomes that could potentially arise from that superposed state. I keep referring to

во текот на таа борба, битка, или пролетаријатот или буржоазијата ќе помогнат да се појави една од двете можности, која била содржана во состојбата на почетната суперпозиција. Значи, во таа состојба на суперпозиција меѓу историјата, филозофијата и науката се наоѓа потенцијалноста, се наоѓала потенцијалноста на мноштво исходи што можеле да произлезат од таа состојба на суперпозиција. Ги земам филозофијата и науката цело време затоа што тоа е основата на оваа теорија, нашиот витален минимум.

Има многу други настани кои што учествуваат и во едното и во другото, и се препретлени. Значи има многу можности што се суперпозиционирани. Дали има нешто што е впечатливо, што не го кажавме на почетокот? Тоа е дека секоја од тие состојби на суперпозиција во себе има нешто неопределено, неодредено. Можете да ја замислите суперпозицијата меѓу филозофијата и науката и, ако некој побара да ги дефинирате, ќе се најдете во тешка ситуација. Значи ги има сите тие состојби што се во суперпозиција и тие се историската материја. Ти се извесни бидејќи минуваат низ процес кој се движи по пат на двоене и раздвојување. Она што ќе изгледа како резултат на историјата како конечниот исход ќе зависи од класната борба и ќе се појави благодарение на класната борба, но која не ја исцрпува до крај смислата на класната борба бидејќи таа ќе продолжи. Значи резултатот кој ќе произлезе од класната борба, тој е тука, но тој не го исцрпува значењето на класната борба. Во неа има некаков вид бесконечност, којшто продолжува да трае. Тоа е битка што не завршува во суштина. Заради тоа во оваа концепција нема да има никогаш, нема да постои финален настан, големата вечер, дефинитивниот револуционерен момент кој претставува состојба без класа, значи такво бесклас-

philosophy and science all the time because that is the basis of this theory, our vital minimum.

There are many other events that take part in both of them and which are intertwined. So, there are many possibilities that are superposed. Is there anything that is outstanding, that we did not mention at the beginning? It is that each of those superposed states contains in itself something indeterminate, indefinite. You can imagine the superposition of philosophy and science, but if anyone asks from you a definition, you will find yourself in a tight spot. So, there are all those superposed states and they are the historical matter. They will be termed certain as they move through a process which unfolds by divergence and separation. Whatever will seem the result of history, the final outcome, will depend on class struggle and will emerge owing to class struggle, which, however, will not fully exhaust the sense of class struggle, because it will continue. So, the result that will arise from class struggle is there; but it does not exhaust the meaning of class struggle. There is in it some kind of eternity, which continues to last. It is a battle that essentially never ends. That is why there will never be in this conception a final event, that great eve, the definitive revolutionary moment that is a classless condition, a classless society. The idea of a classless society, then, no longer makes any sense; it is now a philosophical idea.

Classless society is a philosophical idea and it makes no sense as long as class struggle continues. Struggle is always there. I know that some of you may find this difficult to accept. One needs to understand that it is an entirely different conception of the dynamics of history. This dynamics is not a battle in the sense of contradiction, the contradiction that is dialectically resolvable, one that allows dreams of a final solution. It is an infinite struggle. If at some point there is no more bourgeoisie, then there will be something else in

но општество. Значи, идејата за бескласно општество веќе нема никаква смисла, тоа е веќе филозофска идеја.

Бескласно општество е филозофска идеја и таа нема никаква смисла додека класната борба продолжува да трае. Таа секогаш ја има. Знам дека ова е тешко да се прифати за некои од вас. Треба да се разбере дека тоа е сосема друга концепција за динамиката на историјата. Таа динамика не е битка како контрадикција, контрадикцијата која што е дијалектички решлива. Таа што овозможува да се сонува за финално решение. Тоа е една бесконечна битка. Ако во еден момент снема буржоазија, тогаш ќе има нешто друго наместо буржоазија. Затоа ја користиме метафората на квантум затоа што може да нема буржоазија утре, но нешто како класна борба ќе има и нешто како буржоазија и како потчинета класа ќе има. Кога ќе се воспостави таа промена, таа разлика не е комутативна и едно со друго не можат да се заменат. Битката не се сведува на нејзините историски резултати. Нема комутативност во историските резултати меѓу битката и битката како таква. Многу често се прави споредба меѓу класната борба и фудбалски меч. Секоја од двете страни изгледа како да притиска во битката, притиска и е под притисок да ја заврши битката на некаков начин. Но, секоја цел, секое одење до крај за да се тргне товарот од битката не завршува со крај на битка туку завршува со почеток на нова битка. Во фудбалски меч тоа е многу лесно затоа што на крај има свирче кое што означува крај. Инаку, секој притисок кон одење до крај на битката завршува со повторно раѓање на нова битка. Но, во класната борба, јас мислам дека нема да има судија со свирче.

Има повеќе сложени начини да се објасни ова, но нема да навлегуваме во тоа. Има неколку можности

instead. That is why the metaphor of the quantum is used – because tomorrow there may not be bourgeoisie, but there will be something like class struggle and there will be something like bourgeoisie and there will be something like an oppressed class. Once that change occurs, the distinction is not commutative and the two are not interchangeable. The battle is not reducible to its historical outcomes. There is no commutative condition in the historical results between the battle and battle as such. Very often comparisons are made between class struggle and a football match. Each of the two side seems to charge during the battle, each side exercises pressure and is under pressure to bring the battle to an end somehow. But every objective, every push to the end to relieve the weight of the battle does not end with an end to the battle but with a beginning of a new one. Now, in a football match it is all very easy because at the end there is the whistle that sounds the end. Otherwise, every pressure to go to the end of the battle ends with a birth of yet another battle. But in class struggle, I think, there will be no referee with a whistle.

There are many complex ways of explaining this, but we will not go into all of that. There are several possibilities involved in history. History follows a flow of some sort, but it is a flow that is complex and which has many distributaries along its course. It is like the path of light, a beam of light that passes through two surfaces. It is like a projection of light that passes through a screen. The two beams of light may come to a point in phase, and this generates interference, the mixing of the two lights. These interferences give rise to various possibilities or various mixing of states. If that which is to be achieved at the end of the process is “such and such an event,” for example, victory of the bourgeoisie over the proletariat, what we are talking about is an event, both possible and transient. It is a transient event because it cannot be *a priori* predicted based on what may arise during

што се вклучени во историјата. Историјата следи некаков тек, но тек кој е сложен и кај што има многу раздвојувања на патот. Тој е како пат на светлина, сноп светлина којшто минува низ две површини. Значи како една проекција на светлина којашто поминува преку еден екран. Двата снопа светлина може да дојдат до една точка на доследност, која што произведува интерференција, мешање на двете светлини. Тие интерференции произведуваат различни можности или различни мешања на состојби. Ако она што треба да се достигне на крајот од процесот, е „тој и тој настан,“ на пример, победата на буржоазијата над пролетаријатот, би зборувале за еден настан, можеен или минлив. Тоа е минлив настан затоа што не може да се предвиди *a priori* од она што ќе произлезе во текот на историјата и нејзините суперпонираны состојби, и тоа онака како што функционираат во услови на класната борба.

Класната борба ни претставува дефинитивни настани, конечни настани. Класната борба е однос меѓу два термина и произведува две нешта кои што не се конвертираат едно во друго дури и во физиката. Во Хегеловата дијалектика би стигнале до една состојба на одмор, на смирување, решение, дијалектичко решение, но квантно гледано, а тоа не е дијалектички модел, тоа е модел кој што вклучува конфликт, но не дијалектика. Нема измирување на крајот. Невозможно е да се достигне состојба на еднаквост меѓу непријателите, противниците. Може привремено да се борат едни со други. Целата таа патека, целиот тој дел на патеката е невидлив. Не може да се знае *a priori* и однапред како ќе се развива историјата. Тоа е невозможно. Тоа е по правило невозможно, гледано од аспект на квантна механика, гледано од аспект на формализмот на не-филозофијата. Кога марксистите ја користат филозофијата, тоа им овозможува однапред да го претчувствуваат крајот, да го пре-

the course of history and its superposed states, as they function in circumstances of class struggle.

Class struggle presents to us definitive events, finite events. Class struggle is a relationship between two terms and generates two things that do not convert into one another even in physics. In Hegel's dialectic we would arrive to a state of repose, diffusion, solution, a dialectical one, but from a quantum point of view – and it is not a dialectical model; it is a model that involves conflict, but not dialectic – there is no reconciliation at the end. It is impossible to come to a state of equality between enemies, opponents. They may fight each other temporarily. All that path, all that part of the path is invisible. One cannot know *a priori* or beforehand how history will unfold. That is impossible. That is, as a rule, impossible from the perspective of quantum mechanics, from the perspective of the formalism of non-philosophy. When Marxists make use of philosophy, it enables them to have a presentiment of the end beforehand, to prescribe the end. As you can see, there is a great opposition, a fusion between philosophy and science, but we understand the very idea of this fusion in quantum terms, not in philosophical ones. We can come to a decision from the perspective of philosophy that quantum mechanics will be resorbed, appropriated or devoured by philosophy. Well, good, fine. If we decide so *a priori*, that is how everything will end up in philosophy, in a circularity. But that circle is a vicious circle.

Philosophy will encourage us because there will no longer be any outcome that will also be a set of terms foreseeing that which has been predetermined. (That is, there will be such a set, but with the quantum model). So, philosophy predetermines the outcome and you have a stable deadlock of an imagined outcome, whereas with the quantum position within Marxism you know that something will always happen, we therefore know

скрибираат крајот. Како што гледате има една голема опозиција, фузија меѓу филозофијата и науката, но самата идеја на таа фузија ја разбираме квантно, не филозофски. Може да донесеме одлука од гледна точка на филозофија дека квантната механика ќе биде ресорбирана, присвоена или проголтана од филозофијата. Е, па добро, во ред. Ако решиме така *a priori* така и ќе си заврши сè во филозофија, во една кружност. Ама тој круг е маѓепсан круг.

Филозофијата ќе нè охрабрува затоа што веќе нема да има некаков исход кој што е и група поими која што го предвидува тоа што е однапред определено. (Односно ќе има, но со квантниот модел) Значи филозофијата однапред го определува исходот и имате една стабилна мртва точка на замислен исход додека со квантната позиција внатре во марксизмот знаете дека нешто постојано ќе се случува, така што и една од потенцијалностите вклучени во историскиот хоризонт и знаеме дека една од тие можности ќе се реализира, но не знаеме која. На почетокот си ја дозволуваме фузијата на суперпонирани, различни состојби. Само, пак да повторам, суперпозицијата значи дека едното не го подредува на себе другото ниту го вклучува туку само има суперпозиција. Значи има некоја демократија на елементите меѓу нив, така?

Пред малку ги употребив како метафора, ги употребив за споредба брановите, а потоа и вектор. Значи тие два поима не треба да ги разбереме онака емпириски како што ги знаеме. Сето она што го направивме досега има во себе научна природа, а тоа не е емпириска даденост. Ако ги земете на пример историските настани на тој директен начин, буквално визуелен како што си ги доживувате и замислувате директно, најдалеку до каде што можете да стасате е филозофија. Но, она што ние овде се обидува-

that one of the potentialities involved on the historical horizon, one of those possibilities, may be realised, but we do not know which. At the outset we permitted ourselves the fusion of superposed, different states. Only, let me say this again, superposition does not mean that one subordinates the other to itself, nor does it mean that it incorporates it, but rather that there is only superposition. So, there is some democracy between the elements, is there not?

Earlier, I used the waves as a metaphor, and then I referred to the term vector. So, we should not understand these two terms in the empirical sense as we know them. Everything we have been doing so far has within itself a scientific nature, and that is not an empirical given. Consider, for example, the historical events in that direct, literally visual way, as you perceive and imagine them directly; the farthest you can go is philosophy. However, what we are trying to do here is not philosophy. We exercise philosophy without being philosophers. Now, this is the key thing for me in that which I call non-philosophy. And while we are at non-philosophy, let me just say that I did not coin the term. The term was first coined by somebody whose name escapes me now and who was from Schelling's time, somewhere between Fichte and Hegel – Kierkegaard. There are two possible ways of understanding it. The first is simply as a negation and we are then reduced to common sense and the like; but it can also be a theory. Many would call it philosophy, but most often it is established as science and here we need to think in theoretical terms, about the relationship between the prefix *non-* and philosophy. This relationship should be considered theoretically.

There, this would be my short presentation and I gave a brief introduction before it. And let me clarify something the way I did with non-philosophy. Non-philosophy is not absence of Marxism. It is putting a limit on

ме да го правиме не е филозофија. Ние ја користиме филозофијата без да бидеме филозофи. Е ова е клучната работа за мене во она што го нарекувам не-филозофија. Што се однесува до не-филозофијата, да истакнам дека не сум го измислил зборот. Поимот прв го измислил некој кој што не се сеќавам како се викаше од времето на Шелинг, меѓу Фихте и Хегел – Киркегард. Има два можни начина на разбирање. Првиот е едноставно негација и тогаш се сведуваме на здрав разум (common sense) и слично, но може да биде тоа и една теорија. Многу би ја нарекле филозофија, но најчесто се воспоставува како наука и тука треба да се размислува теориски, односот меѓу префиксот „нон-“ и филозофијата. Тој однос треба да се мисли теориски.

Еве ова би била малата презентација и јас пред тоа да додам мал вовед. Значи и нешто да објаснам исто како со не-филозофијата. Не-филозофијата не е отсуство на марксизмот. Тоа е ограничување на марксизмот, одвнатре и однадвор, на неговата догматска пулзија или нагон. Таа догматска пулзија е всушност пулзијата на филозофијата! А она што го нарекувам филозофија е филозофската самодоволност. Треба да се користи филозофијата, но тоа да се прави на поинаков начин: да се ограничи нејзината самодоволност, да се укине нејзината спонтаност, априорна валидност наспроти реалноста.

Катерина Колозова до публиката: Да отвориме мала дискусија затоа што Франсоа е веќе уморен. Сигурно има некакви прашања.

Слушател 1: Ако добро разбрав бескласното општество е само филозофска категорија која не може да постои во реалноста?

Marxism, from within and from without, on its dogmatic pulsion or drive. This dogmatic pulsion is actually the pulsion of philosophy! And what I call philosophy is the philosophical self-sufficiency. Philosophy should be used, but it should be exercised in a different way: its self-sufficiency needs to be limited, it needs putting an end to its spontaneous, *a priori* validity in relation to reality.

Katerina Kolozova to the audience: Let's open the floor for a short discussion, because François is a bit tired. I'm sure there are questions.

Audience member 1: If I understood well, classless society is only a philosophical category and cannot exist in reality?

François Laruelle: Yes, that is the philosophical part; it is not a myth, but a philosopheme. Without class there wouldn't even be a science of that society.

Audience member 1: Let us suppose that the purpose of, say, the proletariat's class struggle is perceived differently by the bourgeoisie and that the bourgeoisie from its point of view, will not benefit from utterly defeating its opponent in this, as it were, football match, since, in the long run, there will be no bourgeoisie without a proletariat. On the other hand, if we talk about class-aware proletariat that is engaged not merely in a unilateral class struggle, but rather in a bilateral one, the proletariat will benefit from winning the match and thereby abolishing the bourgeoisie as a class. The difference is that the bourgeoisie does not have any material interest in abolishing the proletariat as a class, whereas in the opposite case there is material interest because there can be a proletariat without a bourgeoisie. That is the point of the first phase of the victory in this struggle. Now, the next phase of the class struggle will

Франсоа Ларуел: Да, тоа е филозофскиот дел, не е мит но е филозофема. Без класа не би имало ни наука за тоа општество.

Слушател 1: Да претпоставиме дека целта на, еве, класната борба во пролетаријатот различно ја перцепира буржоазијата и од гледна точка на буржоазијата нејзе не ѝ одговара, условно кажано, во тој фудбалски натпревар, да го порази непријателот тотално, бидејќи нема буржоазија без пролетаријат на долг рок. Од друга страна, ако зборуваме за класно свесен пролетаријат кој не се води само еднострано туку во двострана класна борба, на пролетаријатот му одговара да победи на натпреварот, тогаш што значи да ја укине буржоазијата како класа. Разликата што буржоазијата нема материјален интерес да го укине пролетаријатот како класа, а во обратен случај, постои материјален интерес бидејќи пролетаријат без буржоазија може да постои. Тоа е поентата на првата фаза од победата од таа класна борба. Е сега, наредната фаза од класната борба би била пролетаријатот против сопствената изродена бирократија како што беше со случајот во реал-социјалистичките земји, нели?

Катерина Колозова во парафраза на Франсоа Ларуел: Зошто да не? Значи нема дискусија тука дека има промена на настаните и во однос на таа симетрија, тој се согласува, туку не постои однапред филозофски проектирана природа за исходот на тие борби. Поентата е однапред да не ги проектираш филозофски и како ќе бидат именувани тие нови категории. Борбата секогаш продолжува.

Слушател 1: Добро, самата борба ја има... Се очекува резултат од самата борба. Не може да...

Франсоа Ларуел: Ама имаш резултати во самата борба! Секогаш кога ќе поставите цел - имате резултати!

be a struggle of the proletariat with the bourgeoisie that it will have spawned itself, as was the case in the real-socialist countries, would you not say so?

Katerina Kolozova paraphrasing François Laruelle: Why not? It is beyond debate that what this involves is a change of events and, in terms of this symmetry, he agrees, but there is no predetermined philosophically projected nature of the outcomes of these struggles. The point is not to project them philosophically or predict how those new categories will be termed. The struggle always continues.

Audience member 1: Fine, there is the struggle itself... One expects results from the struggle itself... There cannot be...

François Laruelle: But you have results in the struggle itself! Whenever you set an objective you have results!

Audience member 1: Well, after, after the abolition of the bourgeoisie, the next goal would be for the proletariat to abolish itself.

François Laruelle: You won't have a definitive victory. The bourgeoisie will take another form, and so will the proletariat. The battle continues.

Audience member 1: It is a different battle between the bourgeoisie in a capitalist society and between the bureaucracy in the real-socialist society, but, still, there has been some progress in terms of positions.

François Laruelle: The circumstances of the struggle will simply change, but whether you will see any qualitative progress in the sense of the quality of the enemies, of the opponents, is questionable. It is not mere repetitiveness, the circumstances will change fundamentally.

Слушател 1: Е, па после, после укинувањето на буржоазијата како класа, наредната цел би била пролетаријатот да се самоукине.

Франсоа Ларуел: Нема да имаш дефинитивна победа. Буржоазијата ќе си земе друга форма, а и пролетаријатот ќе земе друга форма. Битката продолжува.

Слушател 1: Тоа е различна битка меѓу буржоазијата во капиталистичко општество и меѓу бирократијата во реал-социјалистичко општество, ама сепак има некаков прогрес во позициите.

Франсоа Ларуел: Просто ќе се променат условите на битката, но дали ти квалитативно ќе имаш напредок во смисла квалитетот на непријателите, на противниците, тоа е прашање. Не е тоа обична репетитивност, фундаментално ќе се променат условите.

Слушател 1: Е, сега тука имам друго прашање. Никој не вика дека бескласното општество ќе ја уништи идејата за борба и ние сме свесни какви нови предизвици ќе донесе некое ново бескласно општество и какви проблеми може да продуцира. Така идејата за борба не е завршена...

Франсоа Ларуел: Не, затоа што дефиницијата на класата ќе се промени во текот на борбата!

Слушател 1: За која борба станува збор?

Катерина Колозова: Еве да ја замислиме борбата меѓу буржоазијата и пролетаријатот. Во таа борба, дефиницијата на класа ќе се промени.

Слушател 1: Кога ќе се промени?

Audience member 1: Now, this takes me to another question. Nobody says that a classless society will destroy the idea of struggle and we are aware what challenges a new classless society will bring about and what problems it might produce. Therefore, the idea of struggle is not over.

François Laruelle: No, because the definition of class will change during the struggle!

Audience member 1: What struggle are we talking about?

Katerina Kolozova: Here, let's consider the struggle between the bourgeoisie and the proletariat. The definition of class will change during that struggle.

Audience member 1: When will it change?

Katerina Kolozova: Unlike you, he [Laruelle] believes that how something will appear cannot be philosophically predetermined. Reality dictates how we will think it and we develop entirely new concepts and programmes about what is going on.

Audience members 1: I'm talking about expectations and results! That's all!

Audience member 2: May I take the floor? The dependence of the bourgeoisie on the proletariat as opposed to the proletariat's independence from the bourgeoisie. It can exist without the bourgeoisie; but not the other way round for the bourgeoisie. What I'm saying is....

François Laruelle: No.

Катерина Колозова: За разлика од тебе, тој (Ларуел) смета дека ништо однапред не може да биде филозофски предодредено како ќе изгледа. Реалноста диктира како ќе ја мислиме и произведуваме сосема нови концепти и програми што се случува.

Слушател 1: Зборам за очекувањето и резултатите! Само тоа!

Слушател 2: Може јас да земам збор? Зависноста на буржоазијата од пролетаријатот наспроти независноста на пролетаријатот од буржоазијата. Тој може да егзистира без буржоазијата, буржоазијата не може обратно. Зборот ми е...

Франсоа Ларуел: Не.

Слушател 2: Не, тоа не ми беше прашањето, тоа беше само вовед.

Катерина Колозова: Е па добро ама не е така и буржоазијата зависи од пролетаријатот и пролетаријатот од буржоазијата. Добро...

Слушател 2: После Втората светска војна ние имаме црвена буржоазија. Дали е тоа на некој начин девијација на пролетаријатот кој ја укина буржоазијата, а пак стана буржоазија после тоа?

Франсоа Ларуел: Пролетаријатот е формиран и деформиран како резултат на неговата сопствена битка. Да, во создавањето на комунистичките држави е формиран и е деформиран како пролетаријат.

Слушател 3: Од тоа што го истакна и од моите претходни знаења ми изгледа дека Ларуел го радикализира концептот на класа на начин на кој...

Катерина Колозова: На битката...

Audience member 2: No, that was not my question; I was just introducing.

Katerina Kolozova: That's fine, but that is not how it is; both the bourgeoisie depends on the proletariat and the proletariat depends on the bourgeoisie. All right...

Audience member 2: After WWII we had the red bourgeoisie. Is it, in a way, a deviation of the proletariat that abolished the bourgeoisie and yet became the bourgeoisie itself afterwards?

François Laruelle: The proletariat was formed and deformed as a result of its own struggle. Yes, in the making of the communist states, it was the proletariat that was formed and deformed.

Audience member 3: From what he said and from what I knew beforehand, it seems to me that Laruelle radicalises the concept of class, in a way,...

Katerina Kolozova: Of struggle...

Audience member 3: Now, is a battle an effect of the already existing class relations? In other words, are there always already positions between which there will be struggle? These positions can be occupied by the proletariat, then the circumstances may change... and in that case is there in some way... No...no... Have we decided beforehand that the struggle will go on forever? Now, from that decision onwards, since we've decided that way...

Katerina Kolozova: But that's a different question.

Audience member 3: No, it's related.

Слушател 3: Е, сега. Дали битката е ефект на веќе постоечките односи на класи? Тоа значи дали веќе секогаш постојат позиции помеѓу кои ќе има борба, тие позиции може да бидат пролетаријат, потоа може да се сменат условите...и во тој случај дали на некој начин...не, не... дали однапред имаме одлучено дека борбата ќе трае засекогаш? Е и од таа одлука после, кога веќе така одлучивме...

Катерина Колозова: Ама тоа е друго прашање.

Слушател 3, Артан Садику: Не, ама поврзано е.

Франсоа Ларуел: Значи тука има еден проблем. Дали битката им претходи на позициите на класите или класите ја определуваат битката. Треба една гранична забелешка да се направи, она што го викам нон-марксизам не е емпириски опис на состојбите на класите во историјата. Може да звучи претенциозно, но тоа е наука, но конечно тоа е и основата на самиот марксизам кај Маркс. Тој се обидува да воспостави наука. Јас си давам за право да предложам нешто што се нарекува себе си наука, но тоа не е наука онака како што ја разбираме во историски материјализам. Првата поента: фактот дека ова се нарекува себе си или се гледа себе си како некаква наука, со самото тоа не може да биде емпириски опис на ситуација. Науката е нешто што се занимава со опис и објаснување на некакви искуства, искусвени состојби, но не е исто и не треба да се меша со самите искусвени состојби. Нон-марксизмот е на некаков начин, еден вид теорија кој што може да се сведе на квантен модел на битката. Вака значи, битката е прва, но да не навлеземе во идеализам, битката себеси никогаш не се дава, не се случува надвор од историски услови. Значи мора да име историски услови.

François Laruelle: Very well, there is a problem there. Whether the battle precedes the class positions or whether classes determine the battle. A line of distinction needs to be drawn. What I call non-Marxism is not an empirical description of the classes in history. It may sound pretentious, but it is science; however, after all, such is actually the basis of Marx's Marxism itself. He attempted to establish a science. I take the liberty of proposing something that calls itself science, but it is not science as we understand it in historical materialism. The first point: the fact that this calls itself or perceives itself as a science of some sort, by that dint alone, I say, it cannot be an empirical description of a given situation. Science is something that is concerned with the description and explication of certain experiences, experiential states, but that is not the same and it should not be confused with the experiential states themselves. Non-Marxism is, in a way, a kind of theory that can be reduced to the quantum model of the battle. So, the battle comes first; but let us not get into idealism, the battle never gives itself, it never occurs outside historical circumstances. Which is to say, there must be historical circumstances.